



Modele szkolnictwa wyższego w Europie

PEDAGOGIKA PORÓWNAWCZA

europejskie szkolnictwo wyższe - 3 podstawowe modele

- **model binarny**

Wielka Brytania, Belgia, Grecja, Irlandia, Holandia, Portugalia, Norwegia, Szwajcaria

- **model zróżnicowany**

np. Francja, Dania

- **model unitarny lub zintegrowany**

np. Szwecja, Hiszpania, Włochy, Austria, Finlandia

model binarny

dwa sektory



uniwersytecki



nieuniwersytecki

Przejście z sektora nieuniwersyteckiego do uniwersyteckiego
może być utrudnione (np. Niemcy)
bądź bezproblemowe (np. kraj poza UE Wielka Brytania)

model binarny – sektor uniwersytecki

- uniwersytety kształcą kadry na najwyższe stanowiska, co wymaga wysokiego poziomu przygotowania
- akademickie programy studiów koncentrują się zwykle na opanowaniu jednej dziedziny naukowej, a ich nieodłączną częścią są badania naukowe (działalność badawcza jest też miarą prestiżu uniwersytetu)

model binarny – sektor uniwersytecki

- w szkolnictwie wyższym istnieją dwie kultury, które odzwierciedlają przeciwstawiane sobie często tendencje:
 - akademizm - kształcenie w kierunku myślenia teoretycznego
 - profesjonalizm - kształcenie w kierunku działań praktycznych

model binarny – sektor nieuniwersytecki

- rozwój zapoczątkowany pod koniec lat 60. XX w.
- powstanie spowodowane:
 - zapotrzebowaniem na rynku pracy na wykwalifikowaną kadrę na poziomie wyższym średnim (zwłaszcza: technika, administracja)
 - zapotrzebowaniem społecznym postulującym rozszerzenie dostępu do wykształcenia wyższego
 - początkowo powstawał dzięki podniesieniu wybranych średnich szkół zawodowych do poziomu ponad średniego

model binarny – sektor nieuniwersytecki

krótka charakterystyka w zarysie - wybrane aspekty:

- więcej zajęć i mniej samodzielnego studiowania
- przeważa bieżące ocenianie wyników nauczania
- popularny system sandwiczowy (ang. sandwich), czyli rozłożona na przemian nauka i praktyka w przedsiębiorstwach
- wyższe wymagania dotyczące frekwencji

model binarny – sektor nieuniwersytecki

krótka charakterystyka w zarysie - wybrane aspekty:

- sektor tańszy
- badania naukowe prowadzone w bardzo ograniczonym zakresie lub wcale
- płace nauczycieli niższe
- większe wsparcie ze strony sektora przemysłowego
- mniej surowe kryteria przyjmowania na tego typu uczelnie (ale mniejszy prestiż)
- bardziej dyrektywne metody nauczania

model zróżnicowany

- kilka typów szkół wyższych
- szkoły te tworzą większą liczbę struktur binarnych

Typowy przykład: **system szkolnictwa wyższego we Francji - 4 filary**

- ✓ pierwsze dwa: struktura studiów wyższych i tzw. wielkie szkoły - wywodzą się z długiej tradycji rozdzielania kształcenia akademickiego i zawodowego na poziomie wyższym
- ✓ kolejne dwa: krótsze programy studiów - powstały pod koniec lat 60. XX w., jako wynik starań zmierzających do wprowadzenia kształcenia kadr technicznych na poziomie wyższym

model unitarny lub zintegrowany

- wszystkie typy kształcenia wyższego łączą się w poszczególnych szkołach wyższych
- umożliwia strukturalne różnicowanie raczej wewnątrz uniwersytetów, niż pomiędzy nimi poprzez wprowadzenie studiów dłuższych (akademickich) i krótszych (bardziej zawodowych)
- krótsze programy - zasadniczo nastawione na te same kierunki co programy w sektorze nieuniwersyteckim w systemie binarnym (technikę, handel, kształcenie średniego personelu medycznego, pracowników socjalnych i in.)

ISCED 2011	ISCED 1997
<p style="text-align: center;">Poziomy szkolnictwa wyższego według aktualnej i poprzedniej (ostatniej) klasyfikacji</p>	
ISCED 5	
ISCED 6	ISCED 5
ISCED 7	
ISCED 8	ISCED 6

ISCED 2011 - poziomy szkolnictwa wyższego

ISCED 5: Short-cycle tertiary education

Studia krótkiego cyklu

ISCED 6: Bachelor's or equivalent level

Studia licencjackie lub ich odpowiedniki

ISCED 7: Master's or equivalent level

Studia magisterskie lub ich odpowiedniki

ISCED 8: Doctoral or equivalent level

Studia doktoranckie lub ich odpowiedniki

PL od 1.10.2019 r. szkoły doktorskie

ISCED 5 - studia krótkiego cyklu

- są opracowane tak, aby zapewnić osobom uczącym się możliwość zdobycia profesjonalnej wiedzy, umiejętności i kompetencji
- opierają się zwykle na praktycznej nauce, właściwej dla wykonywania danego zawodu i przygotowują studentów do wejścia na rynek pracy
- mogą być też drogą do innych programów kształcenia wyższego
- programy kształcenia akademickiego poniżej poziomu studiów licencjackich lub równorzędne z nimi są także klasyfikowane jako poziom ISCED 5

ISCED 5 - studia krótkiego cyklu - cd.

- wymogiem przystąpienia do programów kształcenia na poziomie ISCED 5 jest pomyślne ukończenie nauki na poziomie 3 lub 4 ISCED z dostępem do kształcenia wyższego
- programy na poziomie ISCED 5 charakteryzują się większą złożonością merytoryczną niż programy na poziomach 3 i 4 ISCED...
- ... ale trwają krócej i są zwykle w mniejszym stopniu zorientowane na naukę teoretyczną niż programy na poziomie ISCED 6

ISCED 6 - studia licencjackie lub ich odpowiedniki

- mają na celu dostarczenie studentom wiedzy akademickiej na poziomie średnio zaawansowanym lub wiedzy zawodowej, umiejętności i kompetencji, prowadzących do uzyskania dyplomu pierwszego stopnia lub jego odpowiednika
- programy na tym poziomie opierają się zwykle na nauce teoretycznej, ale mogą też obejmować zajęcia praktyczne
- są inspirowane przez najnowsze badania lub doświadczenie zawodowe

ISCED 6 - studia licencjackie lub ich odpowiedniki - cd.

- naukę w ramach tych programów oferują uniwersytety i inne równorzędne z nimi uczelnie wyższe
- wymogiem przystąpienia do programów na tym poziomie jest zazwyczaj pomyślne ukończenie nauki na poziomie 3 lub 4 ISCED z dostępem do kształcenia wyższego
- przystąpienie do tych programów może zależeć od wyboru przedmiotów lub od stopni uzyskanych z programów na poziomie 3 i/lub 4 ISCED

ISCED 7 - studia magisterskie lub ich odpowiedniki

- mają na celu dostarczenie studentom wiedzy akademickiej na poziomie zaawansowanym oraz/lub wiedzy zawodowej, umiejętności i kompetencji, prowadzących do uzyskania dyplomu drugiego stopnia lub jego odpowiednika
- znaczną część programów na tym poziomie mogą stanowić prace badawcze, co jednak nie prowadzi jeszcze do przyznania stopnia doktora

ISCED 8 - studia doktoranckie lub ich odpowiedniki

- przede wszystkim prowadzą do uzyskania wysokiego stopnia naukowego
- programy na tym poziomie ISCED koncentrują się na zaawansowanych i twórczych pracach badawczych
- dostęp do tych programów zapewniają zwykle tylko instytucje szkolnictwa wyższego, które prowadzą badania naukowe, np. uniwersytety

Źródło: UNESCO - ISCED 2011

Kilka slajdów opuszczamy...

Kształcenie doktorantów – obecnie (PL)

- ❑ **szkoły doktorskie**
- ❑ zmiana od 1.10.2019 r.
- ❑ 6-8 semestrów
- ❑ zmiana w związku z **reformą szkolnictwa wyższego w Polsce**
- ❑ więcej:
MNiSW, Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (PDF online)

Kształcenie doktorantów – reforma szkolnictwa wyższego

główne zmiany

- ❑ dotychczasowe studia doktoranckie (studia trzeciego stopnia) zastąpiono kształceniem doktorantów w szkołach doktorskich
- ❑ szkołę doktorską będzie prowadziła, nie jak dotychczas studia doktoranckie uprawniona jednostka uczelni, ale cała uczelnia

Kształcenie doktorantów – reforma szkolnictwa wyższego główne zmiany – cd.

- szkoła doktorska jest zorganizowaną formą kształcenia doktorantów, a sposób jej uwzględnienia w strukturze uczelni lub instytutu zależy od regulacji wewnętrznych
- powiązано prawo do prowadzenia szkoły doktorskiej z kategorią naukową – może ją prowadzić podmiot prowadzący działalność naukową w co najmniej dwóch dyscyplinach naukowych z kategorią A+, A albo B+

Kształcenie doktorantów – reforma szkolnictwa wyższego główne zmiany – cd.

- ❑ w miejsce środowiskowych studiów doktoranckich podmioty, które posiadają co najmniej jedną kategorię naukową nie niższą niż B+, mogą prowadzić wspólną szkołę doktorską
- ❑ zamiast ogólnouczelnianych (i innych) regulaminów studiów doktoranckich wprowadza się regulaminy szkół doktorskich uchwalane odpowiednio przez senaty albo rady naukowe dla poszczególnych szkół doktorskich

Kształcenie doktorantów – reforma szkolnictwa wyższego główne zmiany – cd.

- zlikwidowano podział na tryby (stacjonarny i niestacjonarny) studiów doktoranckich, a kształcenie w szkole doktorskiej jest nieodpłatne dla doktorantów

Kształcenie doktorantów – rekrutacja – główne zmiany

- ❑ rekrutacja tylko w drodze konkursu z jawnymi wynikami
- ❑ nowe przepisy nie przewidują już programu „Diamentowy Grant” w dotychczasowej formie, ale dopuszczają na zasadach wyjątku przyjęcie do szkoły doktorskiej absolwentów studiów pierwszego stopnia lub studentów po trzecim roku jednolitych studiów magisterskich, o ile posiadają wysokie osiągnięcia naukowe

Kształcenie doktorantów – rekrutacja – główne zmiany

- ❑ ustawa wyklucza możliwość jednoczesnego kształcenia się w więcej niż jednej szkole doktorskiej
- ❑ kształcenie doktorantów jest nieodpłatne dla jego uczestników

Kształcenie doktorantów – rekrutacja do szkoły doktorskiej

- Do szkoły doktorskiej można przyjąć osobę, która posiada tytuł zawodowy magistra lub równorzędny.
- Jednocześnie ustawa dopuszcza przyjęcie do szkoły doktorskiej, na zasadzie wyjątku uzasadnionego najwyższą jakością osiągnięć naukowych, osobę będącą absolwentem studiów pierwszego stopnia albo studenta, który ukończył trzeci rok jednolitych studiów magisterskich.
- Nabycie statusu doktoranta i rozpoczęcie kształcenia wymaga złożenia ślubowania.
- Można być doktorantem jednocześnie tylko w jednej szkole doktorskiej.

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW)

<https://www.gov.pl/web/nauka>



**Wiceprezes Rady Ministrów, minister nauki i szkolnictwa wyższego
Jarosław Gowin**

W latach 2015–2019 Wiceprezes Rady Ministrów oraz Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego.
15 listopada 2019 r. został ponownie powołany na urząd Wiceprezesa Rady Ministrów
oraz Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Bibliografia

- Dzięwulak D., Systemy szkolne Unii Europejskiej, WA Żak, Warszawa 1997.
- Vanova M., Pedagogika porównawcza, w: B. Śliwerski, red., Pedagogika. Pedagogika wobec edukacji, polityki oświatowej i badań naukowych, t.2., s.79-92.
- Źródła www:
 - <https://eacea.ec.europa.eu>
 - <https://konstytucjadlanauki.gov.pl/konstytucja-dla-nauki-nowa-wersja-broszury-informacyjnej>
 - <https://konstytucjadlanauki.gov.pl//content/uploads/2018/11/broszurafinalpadziernik-2018.pdf>

Dziękuję za uwagę



dr Elwira Balcer
e.balcer@kj.edu.pl
Kolegium Jagiellońskie Toruń

